

Akkor és mostt

*Az emberélet útjának felén
egy nagy sötétlő erdőbe jutottam,
mivel az igaz utat nem lelém.
(Dante, Babits Mihály fordítása)*

*Életünk útjának feléhez érve
sötét erdőben találtam magam,
mert elvitettem a helyes utat.
(Dante, Nádasdy Ádám fordítása)*

*Amikor az erdőben járok, helyesen teszem, ha felhasználok minden tapasztalatot, minden felfedezést, hogy többet tudjak meg az életről, a múltról és a jövőről.
(Umberto Eco, Schéry András fordítása)*

*...alkotni annyi, mint visszatérni az erdő mélyének korlátlan szabadságába.
(Salamon János)*

Kicsit sajnálom, hogy¹ mindenképpen elmesélem, miképpen történt.

1986. május 23-a reggelén azt mondta Erdély Miklós, hogy tarts önmagadtól, és felébredtünk. Felkeltünk, de visszacsuktuk a szemünket. Így botorkáltunk a fürdőszobába, így készülődtünk.

Az utcára lépve résnyire nyitottuk a szemünket, így indultunk neki, így szálltunk villamosra.

A villamoson találtunk ülőhelyet, elhelyezkedtünk, és visszacsuktuk a szemünket.

Arra riadtam, hogy Erdély Miklós vállát böködik. Résnyire nyitotta a szemét, így ő is látta a hölgyet, aki egyre ismételtette: ez már a végállomás, ne aludjanak már, szálljanak már le.

Máskor Erdély Miklós talán jelezte volna, hogy indokolatlannak érzi a hangnemet, most csak megköszöntem a figyelmeztetést, és leszálltunk a villamosról, épp az ajtók csukódása előtt.

Látva a határtalan pusztaságot nem meglepő, hogy se információs táblát, se állomásépületet nem találtam. És a vállbökődő nőt is elnyelte a föld.

A látóhatár közelében rozsdás fémtömegegre figyelt fel Erdély Miklós, ami akár harckocsi is lehetett valamikor.

71

A nap erősen sütött, az egyetlen felhő messze volt.

A végállomás másik végén egy jegenye magasodott.

Erdély Miklós beállt a jegenye alá, és becsukta, majd kinyitotta a szemét.

A villamos eltűnt.

Egy villamos legapróbb mozdulata is zajjal jár, tehát legalább hallanunk kellett volna a távozását.

Vagyis elaludtunk. Állva. Vagyis tudunk állva aludni.

Sóhajtottunk, körbenéztünk.

Minden ugyanaz és ugyanolyan, mint leszállásunkkor, kivéve, hogy a szemközti erdőt most nem takarja a villamos.

Két dolgot tehetünk. Megvárjuk a következő villamost vagy elindulunk a sínek mentén. Hogy melyik a célravezetőbb, azt megállapítani nem, csak eldönteni lehet.

Ha a sétát választjuk, lehet, hogy a következő villamos két megálló közt ér, vagyis lemaradunk róla, majd a rákövetkezőről, és így tovább, és gyalogolhatunk a végtelenségig. Tekintve azonban Erdély Miklós életbevágó találkozóját a város szívében, talán mégiscsak megnyugtatóbb menni, mint egy menetrend nélküli kietlen végállomáson villamosra várakozni.

Nekivágtunk az útnak. Néhány lépés után, ott, ahonnan már jól láthattuk, hogy a sín élesen az erdő mögé kanyarodik, megálltunk.

Néztük az erdőt. Az erdőn keresztül nagy valószínűséggel le lehet vágni a méretesnek tűnő kanyart. Az erdőbe indultunk.

Mentünk, haladtunk egyre beljebb, az erdő egyre sűrűbb, egyre hűvösebb lett. És egyik irányban sem látszott a vége. És süket csönd volt. De vajon a villamos-végállomáson hallatszott-e bármi? Hiszen a villamos távozását se hallottuk. Tényleg annyira mélyen aludtunk állva?

Eszembe jutott az a régi, kedves találós kérdés, hogy meddig megy a nyúl az erdőbe – hát a közepéig, mert onnan már kifelé megy belőle, mondta Erdély Miklós összeráncolt homlokkal, majd elesett és felkiáltott, vagy felkiáltott és elesett.

Amint feltápászkodott, kicsit távolabb egy szakadozott, pontosabban szétrángatott, szétrágott álcahalóval rosszul fedett buckát pillantottunk meg. Egy bunkert.

Furcsa, hogy eddig nem vettem észre, pedig ennyi erővel ki is világíthatták volna, sőt azt is ráírhatták volna, hogy hadititok, mondta Erdély Miklós, és végre elmosolyodott.

72 A rozsdás vasajtó viszonylag könnyen nyílt, de csak a vaksötétet láthatta, és a nyirkos bűdöset érezhette Erdély Miklós. Visszacsuksa az ajtót. Indultunk tovább.

Egyszer csak megmerevedett Erdély Miklós, éppen úgy, mint aki kísértetet látott, ahogy mondani szokták. Vagy mint aki farkasüvöltést hallott.

Állt tehát, fülelt, szimatolt.

Talán két perc is eltelt így, mire megmozdultunk. Mozgásunk összeszedettebb, fegyelmezettebb lett, szemünk ide-oda járt, s mintha a fülünk is megnyúlt volna.

A második farkasüvöltés felhangzásakor Erdély Miklós megint megállt. De ez már nem a meglepett, bénult városi ember rökönödő torpanása, hanem a harcra készen feszülő dzsungellakó védekező póza volt, legalábbis annak tűnt.

A magyar fővárosban akkoriban nem kószáltak csak úgy szabadon farkasok, ezt tudtuk. Elvileg kiszökhettek az állatkertből is, de azokat valószínűleg már menet közben elkapták volna. Az állatkerti állatoknak ráadásul van legalább egy ember ismerősük, tán barátjuk, a gondozó. Hozzá vannak szokva tehát az ember közelségéhez. Biztosan nem jelentenének komoly fenyegetést.

Akkor hát film, filmforgatás. Egy ilyen erdőcske komoly potenciállal bír, egy jó erdei jelenet forgatására ideális, és feltehetően nincs túl messze a várostól, vagy talán még épp a városban van, hiszen villamos jár ide.

Természetesen az volt a legvalószínűbb, hogy csak a képzelete játszott Erdély Miklóssal, csak ő okoskodta, kombinálta túl, és a hangok rég elvadult kóbor kutyáktól származtak.

Ugyanakkor éppen ez lett volna a legrosszabb lehetőség. Három-négy, az emberben csalódott, az embertől undorodó, az embertől való félelemből formálódott dühöt érző kutyával szemben igen kevés az esélyünk.

Persze könnyen lehetséges, hogy kamaszok ijesztgetnek egy hangfelvétellel, és most röhögve nézik, ahogy szinte menekülünk. Hiszen menekülünk.

Hogy nem vissza-, hanem előrefelé mentünk, abban semmi tudatosság nem volt, semmi szándék. Vitt a lábunk, a lendület, hiszen mielőbb ki akarunk érní az erdőből.

Aztán még egyszer, egyetlen apró pillanatra megtorpant Erdély Miklós, és felpillantott az eget kémlelni, mindhiába, mert Isten akkor sem látszódik, ha mégsem halott, olyan pici.

Talán a bunkerben biztonságban lettünk volna.
Már ha a biztonság fontosabb lett volna a kijutásnál.
Ráadásul Erdély Miklós fájós lába is lassított, és így a kóbor farkaskutyákkal vagy kutyafarkasokkal szemben is csökkentek az esélyeink.

Már ha mindaz, ami történt, komolyan vehető.

73

Egyvalami tűnt biztosnak: boldogok leszünk, ha kiérünk az erdőből. Mert boldogok, akik kívül vannak az erdőn, amikor nincs benne dolguk.

Mielőtt elhagyta az utolsó fákat, Erdély Miklós ismét hallotta az üvöltéseket, sőt csörtetést, lábak dobogását, de nem nézett hátra, hanem inkább, ha a sajtó bokája miatt nehezebben is, futni kezdett, mert az erdő mellett felbukkant a villamos, a megálló pedig szemre majdnem hatvan lépésre volt.

Nagyon sajnálom, hogy többet nem tudok mondani.

* Erdély Miklós

Új Forrás 2022/11 – Berka Attila:
Akkor és most!

